

پایش فضای فرهنگی - اجتماعی
دانشگاه فردوسی مشهد (۱۳۹۵)

حسین اکبری





پایش فضای فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد (۱۳۹۵)

حسین اکبری (عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد)

ناشر: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی با همکاری دانشگاه فردوسی مشهد

دبیر مجموعه: حسین میرزایی

طراح جلد: هاجر قربانی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۳۷۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۶-۰۱۶-۳

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، خیابان شهید مومن، د (گلستان یکم)، شماره ۱۲۴، تلفن: ۲۲۵۷۰۷۷۷

سایت: www.iscs.ac.ir

پست الکترونیکی: office@icscs.ir

سرشناسه: اکبری، حسین، ۱۳۵۸ بهمن -

عنوان و نام پدیدآور: پایش فضای فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد / حسین اکبری .

مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی: دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۹۷ .

مشخصات ظاهری: ۳۶۲ ص: جدول .

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۶-۰۱۶-۳

موضوع: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- مشهد -- جنبه‌های اجتماعی -- فعالیت‌های پژوهشی

موضوع: Universities and colleges -- Iran -- Mashhad -- Social aspects -- Research

activites

موضوع: دانشجویان -- ایران -- مشهد -- نگرش‌ها -- نمونه‌پژوهی

موضوع: Attitudes -- Case studies College students -- Iran -- Mashhad

موضوع: دانشجویان -- ایران -- مشهد -- وضع اجتماعی -- نمونه‌پژوهی

موضوع: Social conditions -- Case studies College students -- Iran -- Mashhad

شناسه افزودن: دانشگاه فردوسی مشهد

شناسه افزودن: Ferdowsi University of Mashhad

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷: ۲ پ ۱۵۰۳ LGR

رده بندی دیویی: ۵۵/۲۷۸

شماره کاتالانسی ملی: ۵۱۳۲۸۱۹

فهرست

۱۵		دیاچه پژوهشکده
۱۷		پیشگفتار

بخش اول: کلیات و روش تحقیق

۲۱		اهداف مطالعه
۲۱		اهداف فرعی
۲۲		مراحل اجرایی طرح پایش فضای فرهنگی - اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد
۲۲		فاز اول: تشکیل کارگروه پایش
۲۳		فاز دوم: تعیین چهارچوب نظری و عملیاتی برای طرح پایش
۲۴		فاز سوم: بررسی پیشینه و تجارب پژوهشی
۲۵		فاز چهارم: مطالعات مقدماتی و شاخصسازی
۲۸		فاز پنجم: طراحی چهارچوب نمونه‌گیری و اعتباریابی پرسش‌نامه‌ها
۲۹		فاز ششم: اجرا
۲۹		فاز هفتم: جمع‌بندی و گزارش نتایج

بخش دوم: مشخصات پاسخگویان

۳۱		جنسیت دانشجویان پاسخگو
۳۲		سن دانشجویان
۳۳		وضعیت تاهل
۳۴		مقطع تحصیلی دانشجویان
۳۵		دانشکده محل تحصیل دانشجویان
۳۶		سال تحصیلی

۳۸	 نوبت تحصیلی
۳۹	 محل سکونت فعلی پاسخگویان
۴۰	 محل سکونت خانواده دانشجویان
۴۱	 محل تامین عمده هزینه دوران تحصیل
۴۲	 قومیت دانشجویان پاسخگو
۴۳	 دین/ مذهب دانشجویان پاسخگو

بخش سوم: وضعیت نشاط و امید دانشجویان

۴۵	 چهارچوب سنجش وضعیت نشاط و امید دانشجویان
۴۹	۱- احساس نشاط اجتماعی
۴۹	 رضایت از شرایط زندگی
۵۰	 احساس مثبت از تعامل با دیگران
۵۰	 احساس کنترل بر زندگی
۵۱	 احساس شادی و نشاط
۵۲	 احساس مثبت از بودن در دانشگاه
۵۳	 مشکلات روحی و روانی دانشجویان
۵۶	۲- امید به آینده
۵۶	 امید نسبت به آینده شرایط فردی
۵۷	 امید نسبت به آینده شرایط جامعه
۵۸	۳- دلایل فشارهای روانی و وقایع ناخوشایند در زندگی

بخش چهارم: ارزش‌ها و نگرش‌های دانشجویان

۶۵	 چهارچوب سنجش ارزش‌ها و نگرش‌های دانشجویان
۷۳	۱- احساس بهبودی و آسایش
۷۳	 احساس رضایت از زندگی
۷۴	 احساس رضایت از وضعیت مالی
۷۴	 مقایسه اجتماعی
۷۵	۲- احساس عدالت اجتماعی
۷۵	 ارزیابی از عدالت اجتماعی در کشور
۷۷	 ارزیابی از عدالت اجتماعی در دانشگاه
۷۸	۳- احساس نابرابری اجتماعی
۷۹	۴- احساس رضایت اجتماعی
۸۲	۵- احساس دوستی و همبستگی اجتماعی

۸۲	احساس هویت ملی
۸۶	۶- احساس عزت و احترام
۸۶	احساس مفیدبودن
۸۶	۷- گرایش‌های سیاسی
۸۶	علاقه به سیاست
۸۷	رضایت از وضعیت سیاسی کشور
۸۸	ارزیابی از وضعیت آزادی در کشور
۸۹	نظام ترجیحات سیاسی - اجتماعی
۹۱	۸- گرایش به عدالت
۹۱	تصور از طبقه ذهنی
۹۲	ارزیابی از معیارهای عدالت توزیعی در جامعه
۹۴	ادراک از فساد اداری
۹۵	۹- ترجیحات ارزشی
۹۵	فردگرایی
۹۵	غیر ارزش‌ها (ارزش‌شدن مادیات)
۹۶	نگرش نسبت به غرب
۹۷	جمع‌بندی از وضعیت ارزش‌ها و نگرش‌های دانشجویان
	بخش پنجم: نگرش‌ها و رفتارهای دینی دانشجویان
۱۰۵	دوابعاد چوب سنجش نگرش‌ها و رفتارهای دینی دانشجویان
۱۱۲	۱- ابعاد دینداری
۱۱۲	بُعد اعتقادی دینداری
۱۱۳	بُعد عاطفی دینداری
۱۱۴	بُعد مناسک فردی دینداری
۱۱۷	بُعد مناسک جمعی دینداری
۱۱۸	بُعد پیامدی دینداری
۱۲۲	بُعد اخلاقی دینداری
۱۲۶	۲- فعالیت‌های مذهبی
۱۲۶	فعالیت‌های مذهبی عمومی
۱۲۸	فعالیت‌های مذهبی در دانشگاه
۱۳۱	۳- شبهات دینی
۱۳۳	۴- رابطه علم و دین

۱۳۴	جمع‌بندی از وضعیت نگرش‌ها و رفتارهای دینی دانشجویان
	بخش ششم: وضعیت سرمایه اجتماعی دانشجویان
۱۳۹	چهارچوب سنجش سرمایه اجتماعی
۱۴۴	علاقه اجتماعی (علاقه به اجتماع)
۱۴۵	علاقه به دانشگاه
۱۴۶	۲- مشارکت اجتماعی
۱۴۶	مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی
۱۴۸	۳- عضویت انجمنی
۱۴۸	عضویت انجمن در دانشگاه
۱۴۹	۴- اعتماد اجتماعی
۱۴۹	اعتماد بینفردی
۱۵۲	اعتماد نهادی
۱۵۶	اعتماد تعمیمیافته
۱۶۱	۵- گرایش نسبت به دیگران
۱۶۲	۶- احساس دوستی و تعلق
۱۶۲	احساس دوستی و تعلق بروندانشگاهی
۱۶۳	احساس دوستی و تعلق درون دانشگاهی
۱۶۴	۷- حمایت اجتماعی
۱۶۴	حمایت اجتماعی برون دانشگاهی
۱۶۶	حمایت اجتماعی درون‌دانشگاهی
۱۶۸	۸- روابط اجتماعی (ملاقات یا هرگونه فعالیت مشترک علمی و غیرعلمی)
۱۶۸	روابط اجتماعی بروندانشگاهی
۱۶۹	روابط اجتماعی درون دانشگاهی
۱۷۰	۹- خودباوری
۱۷۰	خودباوری بروندانشگاهی
۱۷۱	خودباوری درون‌دانشگاهی
۱۷۲	۱۰- پنداشت از نکویی دانشگاه (مطلوبی بودن دانشگاه)
۱۷۵	۱۱- ویژگی‌ها و ارزش‌های اخلاقی در بین دانشجویان دانشگاه
	بخش هفتم: وضعیت آسیب‌های اجتماعی دانشجویان
۱۸۳	چهارچوب سنجش آسیب‌های اجتماعی
۱۸۷	مصرف سیگار

۱۸۸	مصرف قلیان.....
۱۹۰	مصرف مواد مخدر.....
۱۹۲	مصرف مشروبات الکلی.....
۱۹۳	۲- آسیب‌های رابطه‌ای.....
۱۹۳	رابطه دوستی با جنس مخالف.....
۱۹۴	۳- خشونت و درگیری.....
۱۹۴	مورد خشونت واقع شدن.....
۱۹۸	خشونت خانوادگی.....
۱۹۹	اقدام به خشونت.....
۲۰۰	۴- آسیب‌های مالی - اقتصادی.....
۲۰۰	سرقت در محل - دانشگاه.....
۲۰۰	نزول و ربا.....
۲۰۱	وندالیسم (تخریب اموال دانشگاه).....
۲۰۲	۵- آسیب‌های فرهنگی - اعتقادی.....
۲۰۲	عضویت در فرقه‌های انحرافی.....
۲۰۲	خرده‌فرهنگ بزهکار دانشجویی.....
۲۰۹	۶- پوشش و حجاب دانشجویان.....
۲۱۳	جمع‌بندی از وضعیت آسیب‌های اجتماعی دانشجویان.....
	بخش هشتم: فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی دانشجویان
۲۲۱	چهار چوب سنجش فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی دانشجویان.....
۲۲۹	مصرف روزنامه.....
۲۳۰	مصرف مجلات.....
۲۳۲	۳- استفاده از رسانه‌های سمعی و بصری (رادیو، تلویزیون، ماهواره و...).....
۲۳۲	استفاده از تلویزیون.....
۲۳۳	استفاده از رادیوهای داخلی.....
۲۳۴	استفاده از ماهواره.....
۲۳۵	استفاده از رادیوهای خارجی.....
۲۳۶	استفاده از موسیقی.....
۲۳۷	استفاده از فیلم.....
۲۴۰	رفتن به تئاتر.....
۲۴۱	۴- الگوهای استفاده از اینترنت.....

۲۴۳	وبسایت‌های مورد استفاده
۲۴۷	استفاده از خدمات اینترنتی
۲۵۱	فعالیت در فضای مجازی
۲۵۲	استفاده از فیلترشکن
۲۵۲	فعالیت‌های ورزشی
۲۵۳	فعالیت‌های هنری
۲۵۴	۶- نیاز به امکان فرهنگی
۲۵۷	۷- اطلاعات فرهنگی مذهبی
۲۵۸	۸- آموزش فرهنگ
۲۵۸	۹- مشارکت فرهنگی

بخش نهم: نحوه گذران وقت دانشجویان

۲۶۱	چهارچوب سنجش گذران وقت دانشجویان
۲۶۳	۱- فعالیت‌های شغلی درآمدها
۲۶۶	۲- فعالیت‌های داخل منزل (محیط رنت) برین اجرت
۲۶۷	۳- رسیدگی به افراد بدون گرفتن اجرت
۲۶۹	۵- فعالیت‌های مذهبی و خیرخواهانه
۲۷۰	۶- ارتباط با اعضای خانواده، دوستان و خویشاوندان
۲۷۲	۷- فعالیت‌های تفریحی و ورزشی
۲۷۵	۸- تماشای تلویزیون، ماهواره و گوش دادن به رادیو
۲۷۶	۹- خرید و تأمین نیازهای خود و خانواده با پرداخت وجه
۲۷۸	۱۰- فعالیت‌های مربوط به امور اداری و بانکی خود و خانواده
۲۷۸	۱۱- شرکت در کلاس‌های آموزشی و درسی
۲۸۰	۱۲- مطالعات و فعالیت‌های درسی و غیردرسی
۲۸۳	۱۳- استفاده از اینترنت، موبایل و تبلت
۲۸۷	۱۴- سایر فعالیت‌ها

بخش دهم: جمع‌بندی از نقاط قوت و ضعف

۲۸۹	وضعیت امید و نشاط دانشجویان
۲۹۱	وضعیت ارزش‌ها و نگرش‌های دانشجویان
۲۹۴	نگرش‌ها و رفتارهای دینی دانشجویان
۲۹۵	وضعیت سرمایه اجتماعی
۲۹۸	وضعیت آسیب‌های اجتماعی دانشجویان

دیباچه پژوهشکده

دانشگاه امروزی در اثر چرخش‌های فرهنگی، اجتماعی و فناوری در عصر حاضر دستخوش تغییراتی شده، و این تغییرات موجب ضرورت مفاهیم تازه‌ای در مطالعات آموزش عالی، علم و فناوری گردیده است. در این بسط جهانی، در سال‌های اخیر مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، علم و فناوری نه تنها مورد توجه واقع شده بلکه در نظام شناخت و آینده‌نگری آموزش عالی اهمیت محوری پیدا کرده است. فهم چالش‌های پیش‌روی آموزش عالی و انتظارات از آن با تکیه بر مولفه‌های درونی و بیرونی نظام، وضعیت فعلی و آینده‌نگری تعاملات میان دانشگاه و محیط پیرامون به مدد مطالعات فرهنگی و اجتماعی ممکن می‌نماید و از این طریق می‌توان راهبردهای تعادل‌بخش میان کارویژه‌های دانشگاه، نیازهای اجتماعی و بازار کار ارائه داد. براین‌اساس مطالعات آموزش عالی و علم برای شناسایی وضعیت موجود، ارزیابی تعاملات آن با جامعه و فرهنگ و ایفای نقش موثرتر آموزش عالی در توسعه آینده کشور نیازمند بهره‌گیری از ظرفیت علوم اجتماعی و علوم انسانی و کاربست هسته‌های آن در عرصه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری است. برای دستیابی به این اهداف، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از سال ۱۳۸۲ با هدف پژوهش در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی، ایفای نقش نهاد واسط میان دانشگاه و جامعه و به‌عنوان نهاد مولد اندیشه و اتاق فکر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌های مورد اشاره تاسیس شده و در پی انجام پژوهش‌ها و مطالعاتی در محورهای زیر است:

۱. پژوهش در زمینه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، توسعه علمی و فناوری ۲.
- مطالعه در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی ۳. توسعه کانون‌های تفکر

در حوزه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی ۴. آینده‌نگری دانشگاه‌ها و شناخت نیازهای جدید آموزش عالی در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی ۵. شناخت و بسط مطالعات میان‌رشته‌ای و روش‌های گسترش آن.

با توجه به اهداف فوق، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی در کنار برنامه‌ها و فعالیت‌های پژوهشی، اقدام به تالیف و ترجمه آثار علمی در زمینه‌های فوق برای توسعه و رشد این حوزه مطالعاتی و همچنین تامین منابع فکری و علمی لازم برای سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی در آموزش عالی نموده است. امیدواریم کتاب‌های منتشر شده توسط این پژوهشکده، به بهترین شکل در دسترس استادان، مدیران، کارشناسان، و علاقه‌مندان مطالعات فرهنگی و اجتماعی قرار گیرد و در ارتقای کیفی کارویژه‌های آموزش عالی و علم در جامعه ایران به خود نقشی فعال داشته باشد.